

Förslag till revidering av Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd

Remiss från Socialstyrelsen

Remisstid den 4 februari 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Socialstyrelsen har arbetat fram förslag till ändringar i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen planerar att fatta beslut om rekommendationerna under våren 2021. I anslutning till att de allmänna råden publiceras kommer Socialstyrelsen att publicera en uppdaterad handbok om ekonomiskt bistånd.

Socialtjänsten ska i enlighet med socialtjänstlagen bevilja ekonomiskt bistånd till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Som komplement till lagstiftning och praxis har Socialstyrelsen tagit fram rekommendationer om hur socialtjänsten kan och bör bedöma samt beräkna ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd beslutades den 22 januari 2013. Sedan 2013 har det skett förändringar i lagstiftningen och i praxis som påverkar de allmänna råden. Det har även skett vissa förändringar i samhället inom området. Socialstyrelsen har utifrån dessa förändringar sett ett behov av att se över de allmänna råden och komma med förslag till ändringar. Syftet med förslagen är att anpassa rekommendationerna utifrån de ändringar i lagstiftningen som har skett sedan SOSFS 2013:1 tillkom, men också att anpassa rekommendationerna efter den samhällsutveckling som har skett. Några förslag avser också att beskriva innehållet i rekommendationerna på ett tydligare sätt.

Socialstyrelsen har skickat ärendet till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Socialförvaltningen har på grund av kort remisstid svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret bedömer att stadens riktlinjer avseende handläggning av ekonomiskt bistånd stämmer väl överens med de förslag som presenterats.

Socialförvaltningen anser att de rekommendationer som Socialstyrelsen tar fram behöver vara anpassade efter gällande lagstiftning samt även anpassade efter hur samhället ser ut.

Mina synpunkter

Som stadsledningskontoret konstaterar i sitt tjänsteutlåtande följer revideringen av de allmänna råden om ekonomiskt bistånd av förändrad lagstiftning samt samhällsutvecklingen i stort. Jag vill kort kommentera förslaget om att ändra råden vid fall av byte till dyrare bostad.

Frågan om vad som ska räknas som trångboddhet är komplex, utifrån en förändrad bostadsmarknad och utifrån skiftande förväntningar på vad ett bra boende innehåller. Förslaget till allmänna råd innebär att det stycke som innehåller en definition av trångboddhet tas bort. Jag instämmer i Socialstyrelsens bedömning att socialnämnden måste göra en helhetsbedömning av familjens situation. Samtidigt vill jag likväl, vilket Socialstyrelsen också berör i sin konsekvensutredning, påpeka betydelsen av att motverka extrem trångboddhet för att säkerställa att barn och ungdomar har möjlighet att till exempel läsa läxor och göra annat skolarbete.

Jag anser det därför inte helt tillfredsställande att helt stryka varje beskrivning av vad som utgör en minimistandard på boendet för att uppnå en skälig levnadsnivå, med hänvisning till att socialnämnden alltid i första hand ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Det sistnämnda låter sig förvisso sägas, men i praktiken är det långtifrån alltid självklart att ett barnperspektiv beaktas i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsens egna granskningar har tidigare visat på ett svagt dokumenterat barnperspektiv i ärenden om ekonomiskt bistånd.

Socialstyrelsen bör därför överväga behovet av handfast vägledning kring frågan om skälig boendestandard i allmänna råd och handböcker, inte minst för att värna likställigheten i handläggningen mellan olika socialnämnder.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 3 februari 2021

JAN JÖNSSON

Bilagor

3. Socialstyrelsens förslag till ändring i allmänna råden (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd
4. Konsekvensutredning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Som förklarar i underlaget så finns det inte några alternativ till att göra de föreslagna ändringarna. Det bra att många delar uppdateras så att de går i takt med nuvarande lagstiftning och praxis som förhoppningsvis leder till en ökad rättssäkerhet när det gäller bedömningar av ekonomiskt bistånd. Vi ställer oss bakom de synpunkter som borgarrådet Jönsson lyfter i sina synpunkter gällande frågan om Byte till dyrare bostad.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att föredragande borgarråds förslag avslås
2. Att Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) gällande avsnittet ”Byte till dyrare bostad” fastställs av kommunstyrelsen
3. Därutöver vill vi anföra följande:

Bostadsbristen och de höga priserna på ägda boendeformer gör det svårt för familjer att hitta en bostad som passar de reella behoven. Att leva på en mindre yta än vad som är optimalt är en verklighet för många familjer inom vår kommun. I flerfamiljshus i det äldre beståndet är 1:or och 2:or den vanligaste lägenhetsstorleken, i miljonprogrammet 3:or. 4:or och större utgör en mycket liten del av beståndet. I nyare hus är andelen större lägenheter dock fler, men har då väldigt höga hyror.

Med ovanstående i beaktning framstår riktmärket om att familjer som inte kan försörja sig själva ska erbjudas en standard vad det gäller boende som inte kan uppnås av familjer som inte uppbär försörjningsstöd, som direkt stötande.

Många familjer som har tre barn och fler boendes i Stockholms kommun är idag trångbodda med definitionen ett rum per hushållsmedlem. Åtminstone de som inte bor i småhus. Förslaget från borgarrådet Jönsson framstår som verklighetsfrämmande och omöjligt för kommunen att uppfylla, inte minst ekonomiskt.

Socialstyrelsens kriterier om vad som kan utgöra undantag för att få byta till en dyrare bostad om man uppbär försörjningsstöd anser vi som väl avvägda för att uppfylla kommunens ansvar för invånarnas behov.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed (V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Socialstyrelsen har arbetat fram förslag till ändringar i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen planerar att fatta beslut om rekommendationerna under våren 2021. I anslutning till att de allmänna råden publiceras kommer Socialstyrelsen att publicera en uppdaterad handbok om ekonomiskt bistånd.

Socialtjänsten ska i enlighet med socialtjänstlagen bevilja ekonomiskt bistånd till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Som komplement till lagstiftning och praxis har Socialstyrelsen tagit fram rekommendationer om hur socialtjänsten kan och bör bedöma samt beräkna ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1) om ekonomiskt bistånd beslutades den 22 januari 2013. Sedan 2013 har det skett förändringar i lagstiftningen och i praxis som påverkar de allmänna råden. Det har även skett vissa förändringar i samhället inom området. Socialstyrelsen har utifrån dessa förändringar sett ett behov av att se över de allmänna råden och komma med förslag till ändringar. Syftet med förslagen är att anpassa rekommendationerna utifrån de ändringar i lagstiftningen som har skett sedan SOSFS 2013:1 tillkom, men också att anpassa rekommendationerna efter den samhällsutveckling som har skett. Några förslag avser också att beskriva innehållet i rekommendationerna på ett tydligare sätt.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden. Socialförvaltningen har på grund av kort remisstid svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sitt arbete rörande ekonomiskt bistånd med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort.*

Då de föreslagna förändringarna alla har sin grund i tidigare förändrad lagstiftning samt en generell samhällsutveckling delar stadsledningskontoret Socialstyrelsens slutsats om att de är nödvändiga. Förändringarna krävs för att myndighetens rekommendationer ska vara relevanta och därmed även möjliga att tillämpa i stadens arbete.

Stadsledningskontoret bedömer att stadens riktlinjer avseende handläggning av ekonomiskt bistånd stämmer väl överens med de förslag som presenterats. Det finns dock anledning av gå igenom riktlinjerna avseende de nya råden till exempel gällande förändringen av skrivelse r kring *Byte till dyrare bostad* där definitionen av trångboddhet föreslås utgå. Socialstyrelsen bedömer att det är mer rimligt att respektive socialnämnderna gör en helhetsbedömning av individernas situation och inte bara beaktar antal rum när vid en bedömning om en familj anses vara trångbodd eller inte. Stadens riktlinjer slår fast att om bedömningen av boendestandarden ska anses vara skälig ska riktmärket ett rum per individ i hushållet vara vägledande. För att stadens riktlinjer ska stämma överens med de allmänna

råden ser förvaltningen således behov av att revidera riktlinjerna i denna del. Vid en genomgång av stadens riktlinjer behöver det även säkerställas att relevanta kontroller måste göras för att de som ska ha rätt till ekonomiskt bistånd ska få det samtidigt som felaktiga utbetalningar ska motverkas.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i vad Socialstyrelsen framhåller, där de bedömer att det inte finns några andra alternativ än att göra de ovan presenterade föreslagna ändringarna i SOSFS 2013:1. De rekommendationer som Socialstyrelsen tar fram behöver vara anpassade efter gällande lagstiftning samt även anpassade efter hur samhället ser ut. Detta krävs för att de allmänna råden ska vara relevanta och för att de ska vara möjliga att tillämpa för socialnämnden.

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår. Socialnämndens ansvar och skyldigheter följer redan av lag. Syftet med förändringarna är att anpassa rekommendationerna utifrån aktuell lagstiftning, men också att anpassa rekommendationerna efter samhällsutvecklingen och praxis. Att rekommendationerna görs tydligare samt uppdaterade gör att det blir enklare för socialnämnderna att tillämpa dem, vilket i sin tur bidrar till en ökad rättssäkerhet vid bedömningar av rätten till ekonomiskt bistånd.

I det stora hela bedömer förvaltningen att stadens riktlinjer stämmer väl överens med vad som anges i de nya allmänna råden, men att det finns vissa delar i riktlinjerna som skulle behöva revideras med anledning av de nya allmänna råden, exempelvis förändringen i skrivelserna kring *Byte till dyrare bostad*. Socialstyrelsen föreslår att definitionen av trångboddhet tas bort från de allmänna råden då det bedöms vara mer rimligt att socialnämnderna gör en helhetsbedömning av individernas situation och inte bara beaktar antal rum när de bedömer om en familj anses vara trångbodd eller inte. Stadens riktlinjer slår fast att vid bedömningen om boendestandarden kan anses vara skälig ska riktmärket ett rum per individ i hushållet vara vägledande. För att stadens riktlinjer ska stämma överens med de allmänna råden ser förvaltningen således behov av att revidera riktlinjerna i denna del.

Med anledning av ändringar i lagstiftningen och i de allmänna råden för ekonomiskt bistånd samt med anledning av den kunskaps- och verksamhetsutveckling som har skett inom området är socialstyrelsens handbok för handläggningen av ekonomiskt bistånd under pågående revidering. Den reviderade handboken kommer att lanseras under våren 2021. Förvaltningen har getts möjlighet att lämna synpunkter och kommentarer till socialstyrelsen på det reviderade materialet. I samband med att den reviderade handboken lanseras ser förvaltningen ett behov av att se över stadens riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd för att säkerställa att de stämmer överens med nya rekommendationer som framgår dels ur de nya allmänna råden och dels den reviderade handboken.